

באותו שְׁנֵשָׂאָר בּוֹ לֹא הָיוּ יְכוּלִים לְהִסְתַּפֵּל בְּפָנָיו - בְּאוֹתוֹ שֶׁהִסְתַּלַּק מִמֶּנּוּ עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה.

רַבִּי חֲיִיא אָמַר, 'מִיִּנְךָ ה' נֶאֱדָרִי בַפֶּחַ, דָּא אֹרִייתָא. וְעַל דָּא, יְמִינְךָ יי' תִּרְעֵץ אוּיֵב. דְּלִית מְלָה בְּעֵלְמָא דִּיתְבַּר חִילִיהוּן דְּעַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת, בַּר בְּשַׁעְתָּא דִּישְׂרָאֵל מִתְעַסְקִין בְּאֹרִייתָא. דְּכָל זְמַן דִּישְׂרָאֵל מִתְעַסְקִין בְּאֹרִייתָא, יְמִינָא אֲתַתְקַף, וְאֲתַבַּר חִילָא וְתוּקְפָא דְּעוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְכִים וּמְזֻלוֹת. וּבְגִינֵי כֶּף אֹרִייתָא אֲקָרִית עֹז, כְּמָה דְּאֲתָ אָמַר (תהלים כט) יי' עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן. וּבְשַׁעְתָּא דִּישְׂרָאֵל לֹא מִתְעַסְקִים בַּתּוֹרָה - מִתְחַזְּקִים הַשְּׂמָאל, וּמִתְחַזְּקִים כַּח שֶׁל עַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת, וְשׁוֹלְטִים עֲלֵיהֶם, וּגּוֹזְרִים עֲלֵיהֶם גְּזֵרוֹת שְׁלֵא יְכוּלִים לְעַמְד בְּהֶם, וְעַל זֶה הִגְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִתְפָּזְרוּ בֵּין הָעַמִּים.

זְהוּ זֶה שְׁפָתוֹב, עַל מָה אָבְדָה הָאָרֶץ וְגו', וַיֹּאמֶר ה' עַל עֲזָבְכֶם אֶת תּוֹרָתִי שֶׁהָרִי כָּל זְמַן שִׁישְׂרָאֵל יִשְׁתַּדְּלוּ בַּתּוֹרָה, נִשְׁבַּר כַּח וְתַקְפֶּם שֶׁל עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת זָרָה, זְהוּ שְׁפָתוֹב יְמִינְךָ ה' תִּרְעֵץ אוּיֵב. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וַדַּאי כֶּף הוּא, שְׁפָל זְמַן שְׁקוּלָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל נִשְׁמַע בְּכַתִּי כְּנִסְיוֹת וּבְכַתִּי מְדַרְשׁוֹת וְכו', כְּמוֹ שֶׁשְׁנִינּוּ (בראשית כז) הַקֵּל קוֹל יַעֲקֹב. וְאִם לֹא, אִזּוֹ הַיָּדִים יְדֵי עֶשׂוֹ, וְהָרִי בְּאָרְנוֹ.

וְכַרְבַּ גְּאוּנְךָ תִּהְרֹס קְמִיךָ. רַבִּי חֲזַקְיָה פִּתַּח וְאָמַר, (תהלים י) לְמָה ה' תַּעֲמֵד בְּרַחוּק תַּעֲלִים לְעַתּוֹת בַּצָּרָה. בְּשַׁעְתָּא שְׁחֻטָּאי הָעוֹלָם גּוֹרְמִים, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹלָה לְמַעְלָה לְמַעְלָה, וּבְגִי אָדָם צוֹנְחִים וּמוֹרִידִים דְּמַעוֹת וְאִין מִי שִׁישְׁגִיחַ עֲלֵיהֶם. מָה הַטַּעַם?

דְּמֹשֶׁה. וּמָה בְּהָאֵי דְּאֲשַׁתָּאָר בֵּיהּ לֹא הָיוּ יְכוּלִין לְאִסְתַּפֵּלָא בְּאַנְפוּי, בְּהָהוּא דְּאִסְתַּלַּק מִיְנֵיהּ עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה.

רַבִּי חֲיִיא אָמַר, 'מִיִּנְךָ יי' נֶאֱדָרִי בַפֶּחַ, דָּא אֹרִייתָא. וְעַל דָּא, יְמִינְךָ יי' תִּרְעֵץ אוּיֵב. דְּלִית מְלָה בְּעֵלְמָא דִּיתְבַּר חִילִיהוּן דְּעַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת, בַּר בְּשַׁעְתָּא דִּישְׂרָאֵל מִתְעַסְקִין בְּאֹרִייתָא. דְּכָל זְמַן דִּישְׂרָאֵל מִתְעַסְקִין בְּאֹרִייתָא, יְמִינָא אֲתַתְקַף, וְאֲתַבַּר חִילָא וְתוּקְפָא דְּעוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְכִים וּמְזֻלוֹת. וּבְגִינֵי כֶּף אֹרִייתָא אֲקָרִית עֹז, כְּמָה דְּאֲתָ אָמַר (תהלים כט) יי' עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן.

וּבְשַׁעְתָּא דִּישְׂרָאֵל לֹא מִתְעַסְקִין בְּאֹרִייתָא שְׂמָאלָא אֲתַתְקַף, וְאֲתַתְקַף חִילִיהוּן דְּעוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְכִים וּמְזֻלוֹת, וְשִׁלְטִין עֲלֵיהוּ, וּגְזָרִין עֲלֵיהוּ גְזָרִין, דְּלֹא יְכוּלִין לְמִיקָם בְּהוּ. וְעַל דָּא אֲתַגְלִיאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְאֲתַבְּדְרוּ בֵּינֵי עַמְמֵיָא.

הָדָא הוּא דְּכַתִּיב (דף נ"ח ע"ב) (ירמיה ט) עַל מָה אָבְדָה הָאָרֶץ וְגו', וַיֹּאמֶר יי' עַל עֲזָבְכֶם אֶת תּוֹרָתִי. דְּהָא כָּל זְמַנָּא דִּישְׂרָאֵל יִשְׁתַּדְּלוּן בְּאֹרִייתָא, אֲתַבַּר חִילָא וְתוּקְפָא דְּכָל עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת זָרָה, הָדָא הוּא דְּכַתִּיב יְמִינְךָ יי' תִּרְעֵץ אוּיֵב. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וַדַּאי הָכִי הוּא, דְּכָל זְמַנָּא דְּקִלְיָהוּן דִּישְׂרָאֵל, אֲשַׁתְּמַע בְּכַתִּי כְּנִסְיוֹת וּבְכַתִּי מְדַרְשׁוֹת וְכו', כְּמָה דְּתַנִּינָא (בראשית כז) הַקֵּל קוֹל יַעֲקֹב, וְאִי לֹא הַיָּדִים יְדֵי עֶשׂוֹ, וְהָא אוֹקִימָנָא.

וְכַרְבַּ גְּאוּנְךָ תִּהְרֹס קְמִיךָ. (שמות טו) ר' חֲזַקְיָה פִּתַּח וְאָמַר, (תהלים י) לְמָה יי' תַּעֲמֵד בְּרַחוּק תַּעֲלִים לְעַתּוֹת בַּצָּרָה, בְּשַׁעְתָּא דְּחוּבֵי עֵלְמָא גְּרַמוּ, קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סְלִיק לְעֵילָא לְעֵילָא, וּבְגִי נֶשֶׂא צוֹנְחִין וְנַחְתִּין דְּמַעִין, וְלִית